

זכרון לזכרונים הראשונים

(קטעים אחדים מפרק ראשון לספר היוכל).

שנת י' קרניאל

בשנת תרמ"ב.

הימים ימי בני רעיון ישוב א"י בנולה. כמו בש עה אהת וברגע אחד כמו בכל פנות בית ישראל מתנבאים לשיבת ציון. כמעט בכל השפות שבת-פוזות הנגלה הטיפו שטישים וכתבו הכותבים. הה-לוצים-הראשונים ברוסיה וזימו דגל של "בית יעקב לבו ונלכה" (ביד"ו) ויבואו לארץ אבותיהם להאחז בה.

ולא רק בבית ישראל, אבל גם בחוצה לו כמו מתנבאים לשיבת ציון. התיר האנגלי הגדול השר לאהרנס אוליבאטס, נוצרי מידת ומכטן, היה אחד הראשונים אשר העביר קול במחנה, כי אין טוב לישראל ולאוצו בקתי אם ישוב הענף אל שרשו והבן הנדה אל אמו...

בשנת 1881 נסע סאמריקה לקושטא לקחת דגרים בשם בני חברתו עם השולטן ולהטות את לבבו, כי ישוב את ארץ ישראל לעם בני ישראל. ובדרך מסעו באירופה בשת קרן המעון לישראל *mausson home foud* שנוסדה אז על ידו לכובת יהודי רוסיה, בא גם לעיר יאסי, עיר ואם בישראל אשר בארץ רומיניה. והעיר יאסי סואנת. כל גדולי הנוי: שמואל פיניקס, יוסף אבליס ורוקי-טור נתן קרפל ליפא ואחריהם כמעט כל נכבדי המ קום, "מסגרת הארונים". ועד "הנשר האדום", כלם נהרו ובאו אל המלון אשר בו נר השר האנגלי המ-רוטם, לקבל את פניו בתרועת ששון.

ובימים ההם, בימים שלאחר הנוגדס הברלי-ני, בימים שתוחלתם של בני ישראל למתן שווי-זכויות נוחלה ונכזבה—אז היתה רוחם של יהודי רומיניה תוספת. דברי השר האנגלי אל אותם הא-נשים הנרגשים עשו את פעולתם: "אתם רואים כולכם היום, כי חסותכם בחסד לא מים משענת קנה רצוף היא, כי כל הקרבנות שאתם מקריבים על מזבחות זרים יכלו כעשן, כי כל עוד בנים אתם לאם הורגת, גם יתרוונתיכם יהיו לצנינים בעיניה, והיא תוסיף יום יום להרגיז את ואדמה תהתיכם. ובכו, שוכו אל חיק הורתכם העזובה, שוכו לארץ אבותיכם ותמצאו מרגוע לנפשכם ומנוח לכף רגלכם!"

ואחרי התיעצות של קהלות רבות החליטו לקרא לאספה גדולה בעיר המרכזית פוקשאני. נשלחו חוזרים לכל ערי רומיניה לבהור צירים לא-ספה. בחדש כסלו תרמ"ב נקבצו ובאו לפוקשאני שליחי הקהלות שבכל רומיניה ואחרי ישיבות רבות שנמשכו שלשה ימים רצופים נבחר הו ע ר ה מ ר כ ז י ל ישוב א"י שמושבו יהיה בעיר נאלאץ בהשתתפות ראשי כל האגודות והחברות הנוסדות למטרה זו ברומיניה, וסניפים למרכז ברב ערי הארץ. לחברי המרכז נבחרו ארבעה מנאלאין: יצחק לאביל, שמואל פיניקס, מרדכי שיון ויוסף אביליס.

הכנסות האגודות הנזכרות היו: נדבות החב-רים לשבועות ולירחים והקרן היסודית — נתינת האנשים אשר בחר בהם הועד לישוב אותם בא"י כמושבנו העתידת להוסד, איש איש לפי מצבו ומעמדו. התשלומים ההלו מסך 2000 פרנק עד 700 פרנק לכ"א, אך נמצאו גם רבים אשר נב-חרו מאת הועד להיות לאכרים כמושבה החדש חנם אין כסף.

כל החברה בפני עצמה בררה לה מאנשי עירא את האנשים שמצאתם ראויים והגונים להייה נשלחים בתור אכרים בא"י ותציגם לפני הועד המרכזי, והיה כל בן-חיל המסוגל ומוכשר ביותר לעבודת-האדמה ולגייע כפים ומשפחתו קטנה ואינה למשא עליו, בו בחר הועד המרכזי לספחתו אל המושבה החדשה. ככה היה הועד עושה לפי האמצעים שהיו ברשותו ולפי כמות הכסף שהמ-צאו לו האגודות מכל הארץ.

קניית הכפר זמאריין

עשתי עשרה משפחות מבחירי הועד אשר הצפו להיות מן הזוכים הראשונים לראות בבנין המושב ובהתיסדותו, סחרו ויעפילו לעלות אל

ארה"ק עוד בטרם אשר נקנתה האדמה הדרושה לו.

ואלה שמות העולים הראשונים—עשר משפחות מנאלאץ ואחת מפוקשאני:

- 1 נחמן רפפורט.
- 2 אהרן זמין ורחמיאל זלפרין.
- 3 משה קורלנר.
- 4 יחזקאל הרנשטיין.
- 5 יששכר שפטה.
- 6 אפרים אשכנזי.
- 7 קליסטר.
- 8 אלתר אדלשטיין.
- 9 אייזיק הרשקוביץ ובנו אביגדור.
- 10 יצחק קלינוב.
- 11 אלתר וויינשטוק.

וביום ג' לחדש אב תרמ"ב (1881) עזבו המשפחות האלה את ארץ רומיניה בקינת יהודי מוינשט אשר קנו את הכפר "ג'עוני" לרגלי הר כנען אשר על יד צפת ויסדו שם את המושב ראש פנת. כל העיר נאלאץ לוותה את העולים הרא-שונים וערכה להם לוויה נהדרה. אליהם נספחה קבוצה מיוחדת בת 8 משפחות מברלאד ומקירוי בראשותו של מרדכי קרניאל, שלא היו מבחירי הועד המרכזי בנאלאץ ועמדו ברשות עצמם. ואלה שמותם:

- מברלאד: מרדכי קרניאל; זיויה נולדשטיין;
זמין פ. מרינץ; חיים-בר שווארץ.
מקירוי: שמואל קירזיר; משה קירזיר; יעקב אורבך; שמואל פינקלשטיין.

בדרך נסיגתם באניה מנאלאץ פרצה מריבה בין יהודי מוינשט ובין עולי נאלאץ. חסידי מוינ-שט האשימו אחרים מבין 11 אנשי נאלאץ, כי אינם מתנוונים בכשרונם שלמה, ובהגיעם לחוף בירית נפלגו מהם הנאלאצים ונסעו לחיפה, ויהודי מוינשט ועמם גם עולי ברלאד וקירוי נסעו ביבשה לצפת.

בעיר חיפה מצאו העולים את שמואל אינגרר אדם כשר וישר, אשר בא כמ"מ עם הצרפתי ג'ר-מין, שהיה אז קונסול בלגיה, לקנות ממנו את נחלת "זמריין" אשר על ההר למול פני הים הגדול. ובכפר קיץ אחד בסוף שנת תרמ"ב יצאו שלשה מהחלוצים הראשונים: משה קורלנר, קליסטר ואלתר וויינשטוק לראות את אדמת זמריין אשר על ההר. בחול המועד סוכות תרמ"ג יצא לאור ע"י בא כה הועד המרכזי—שמואל אינגר—דבר קנין הנחלה זמריין מיד בעליה הצרפתי ג'רמין במחיר 45000 פרנק, מלבד 5000 פרנק שהוצאו על הער-כת ספר המקנה (קושאנים) על שם יצחק ליבל, ראש הועד המרכזי בנאלאץ. מלבד נחלת זמריין שעל גבנוני הר הכרמל קמה למושב זה לאתווה גם כפרת ארץ גדולה (3 פידאנים) בכפר טנטורה (דור) השוכן לחוף הים.

כפי החשבון יכלו להתנהל על אדמת המושב ששים משפחות, ומכתבים חוזרים נשלחו מאת הועד המרכזי לסניפים השונים אשר בארץ לבהור מבין המעמדים ששים אכרים אשר יסעו לא"י. ואולם כמעט החלו גולי רומניה לבוא חברות חבר-רות, כאמור לעיל, להאחז בארה"ק, והנה יצאה גזרה מקושטא האוסרת על היהודים להתישב בפלשתינה. בכוא הגולים באניות אל ערי החוף יצאו פקידו לבדול המיד לקראתם ויקדמו את פניהם ולא נתנום לרדת העיריה; והיה כאשר התי-עשתו הגולים לשוב אל האניה ומצאו גם את הד-יך הזאת סגורה לפניהם מצד בעלי האניות אשר הנוסעים העברים לא היו לרצון לפנייהם. כשהורו הגולים שנית אל החוף, מצאו התנגדות מצד הפי-קידים אשר לא נתנו בידם גם להציג כפות רגלם על אוזמת הקודש, וכן נדרו החלוצים הראשונים מן החוף אל האניה ומן האניה אל החוף. על רבים מהגולים עברו רעת הגזרה הזאת באופן מבחיל, כי נאלצו להתגלגל ולשבע נדודים באניה משך שלוש חודשים, והימים ימי חורף, ימי קור וקרר. סופה וסערות!...

באחרונה עלתה בידם ע"י כמה תחבולות לבוא דרך בירות. כדי שלא להטיל רעש גדול בדרת כל המשפחות בחיפה, נחלקו 60 המשפחות לשלש קבוצות. הקבוצה הראשונה נפגשה ע"י מר פראנק, שיצא לקראתה והורידה מעל האניה, ומעבור ימים מספר הגיעה הקבוצה השנייה. הי פראנק הזמין אליו מחיפה את אברהם יוסף מורנגשטין, מסרסור רי החוף בא"י, ונמר עמו לשלם לו 3 נפוליון זהב לכל משפחה למען הורידן בחיפה, ובמשך ארבעה ירחים כבר נקבצו וכאו אל המושב כל הגולים במספר ששים וחמשה איש. כל המשפחות ישבו יחד ב"כאן זאכלאן", כי הערבים מאנו להשכיר את בתיהם לדירה ליהודים, ואחרי עמל רב עלה בדיהם לסדר את משפחותיהם בין הגויים.

הנשים והטף נשארו יושבים במעונות אשר להם בחיפה, והגברים נקבצו יחד וביום השני לה-נוכה תרמ"ג שמו פעמיהם אל המושבה, לא ברכב כי אם ברגל, ותחת גשם שוטף ומטרות עז הכיעו להם דרך בכינות ובאנמי המים ויעפילו אל החר... הערבים, שוכנו הכפר, קבלו את החלוצים בספ"י, אכפו אותם אל בתי החומר שלהם, אף הסיקו אש להטמם. אז יקום הזמן שבהבורה וברך את ה נ ר ה ש ל י ש י של הנוכה לזכר היום, יום ג' הנוכה תרמ"ג, שבו דרכה רגלם בפעם הראשונה על נה-לחם בא"י!